

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” dla klasy czwartej liceum ogólnokształcącego i technikum (do programu nauczania „W centrum uwagi. Zakres rozszerzony”)

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Wymagania edukacyjne są dostosowywane do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia zgodnie z wskazanymi przepisami ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych i niepublicznych :

- 1) posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – na podstawie tego orzeczenia oraz ustaleń zawartych w Indywidualnym Programie Edukacyjno- Terapeutycznym,
- 2) posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania – na podstawie tego orzeczenia,
- 3) posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się, lub inną opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wskazującą na potrzebę takiego dostosowania – na podstawie tej opinii,
- 4) nieposiadającego orzeczenia lub opinii wymienionych w pkt. 1-3, który jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole – na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów;
- 5) posiadającego opinię lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego – na podstawie tej opinii. Szczegółowe opisy dostosowań są ujęte w dokumentacji pomocy pedagogiczno- psychologicznej.

Ogólne kryteria oceniania:

- poprawność merytoryczna wypowiedzi ustnych i pisemnych, zgodnie z wymaganiami edukacyjnymi dla poszczególnych klas i poziomów,
- kompetencje językowe, kultura i estetyka wypowiedzi ustnych i pisemnych,
- aktywność ucznia w czasie lekcji, samodzielność i kreatywność w rozwiązywaniu zadań,

-wkład pracy ucznia, przy uwzględnieniu jego indywidualnych predyspozycji. Narzędzia do bieżącej kontroli wyników nauczania:

- sesje (egzamininy wewnętrzne),
- sprawdzian pisemny,
- wypracowanie o charakterze pracy maturalnej (dla rozszerzenia),
- test (45 min.),
- kartkówka, obejmująca wiedzę z trzech ostatnich lekcji lub cyklu zajęć np. po omówieniu lektury,
- praca z tekstem (rozumienie czytanego tekstu źródłowego),
- praca domowa,
- odpowiedź ustna, sprawdzająca bieżące wiadomości, odpowiedź o charakterze wypowiedzi maturalnej,
- referat, prezentacja, projekt,
- próbna matura,
- sprawdzian przedmaturalny mający kształt arkusza maturalnego,
- ocena aktywności w czasie lekcji,
- aktywność w czasie seminarium sokratejskiego,
- rozmowa/głos w dyskusji.

Dodatkowe oceny uczeń może uzyskać za udział w:

- Olimpiadach historycznych
- przedsięwzięciach kulturalnych.

(Skala ocen zgodna ze statutem)

Celujący 6 / bardzo dobry 5 / dobry 4 / dostateczny 3 / dopuszczający 2 / niedostateczny 1

Sumę punktów, uzyskanych ze sprawdzianów pisemnych, przelicza się na oceny wg skali:

celujący : 98 - 100%

bardzo dobry: 89 - 97%

dobry: 73 - 88%

dostateczny: 55 – 72%

dopuszczający: 40 - 54%

niedostateczny: 0 – 39%

Szczegółowe zasady oceniania

1. Obowiązkiem każdego ucznia jest przygotowanie się do lekcji i odrabianie zadań domowych. W ciągu jednego półrocza uczeń może zgłosić nauczycielowi 2 razy fakt nieprzygotowania do lekcji.

Nie dotyczy to sytuacji, gdy ma być powtórka materiału, zadana z odpowiednim wyprzedzeniem ani zapowiedzianych sprawdzianów.

2. Pisemne prace domowe uczeń zobowiązany jest dostarczyć w wyznaczonym terminie, a nieoddanie pracy skutkuje oceną niedostateczną, którą uczeń może poprawić w trybie uzgodnionym z nauczycielem.

W ciągu półrocza uczeń może 1 raz zgłosić brak zadania domowego, nie dotyczy to jednak prac pisemnych, zadanych z wyprzedzeniem.

3. Uczeń ma obowiązek zaliczenia materiału, na którym był nieobecny i prawo do poprawienia oceny z pracy pisemnej w terminie i formie ustalonych przez nauczyciela.

Przy poprawie obowiązują te same kryteria ocen, co w pierwszym terminie. Do dziennika wpisana zostaje ocena poprawiona. Prawo do poprawy oceny przysługuje jednorazowo.

4. Jeżeli podczas pisemnej klasowej formy sprawdzania wiedzy i umiejętności uczeń pracuje niesamodzielnie, otrzymuje ocenę niedostateczną.

5. Testy, sprawdziany, wypracowania klasowe zapowiadane są z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, natomiast kartkówki mogą być przeprowadzane bez zapowiedzi.

6. Wyniki matury próbnej (diagnozy przedmaturalnej) z wos-u mogą być wpisane do dziennika w formie procentowej. Na wyniki egzaminu uczeń oczekuje do miesiąca.

7. Wszystkie pisemne prace klasowe, opatrzone podpisem ucznia, przechowywane są przez nauczyciela do końca roku szkolnego w formie papierowej.

Uczeń jest zobowiązany do przynoszenia na lekcje zeszytu, podręcznika, „Maturalnych kart pracy” i innych materiałów potrzebnych do lekcji, a zapowiedzianych przez nauczyciela.

8. W przypadku dłuższej usprawiedliwionej nieobecności uczeń ma obowiązek zaliczenia materiału i prawo do uzgodnienia z nauczycielem terminu uzupełnienia braków i zaliczenia sprawdzianów, których z powodu absencji nie napisał. Na okres tzw. „ochronki” po dłuższej nieobecności usprawiedliwionej nie są stosowane wobec ucznia żadne sankcje z tytułu nieprzygotowania do lekcji. Jeżeli przez okres 3 dni po powrocie do szkoły uczeń nie ustali tego terminu, pisze sprawdzian na pierwszej lekcji wskazanej przez nauczyciela.

9. Oceny śródroczne i końcowe wystawiane są na podstawie ocen bieżących – są one dla nauczyciela wskazówką – ostateczna decyzja należy do nauczyciela.

10. Na lekcji na ławce uczniowskiej oraz w bezpośrednim otoczeniu ucznia, np. na parapecie znajdują się jedynie przedmioty potrzebne na danych zajęciach.

11. Wszelka forma notatek z lekcji inna niż zeszyt przedmiotowy musi być uzgodniona z nauczycielem,

12. Telefony komórkowe/urządzenia elektroniczne mogą być traktowane jako narzędzie dydaktyczne, z którego można korzystać jedynie za zgodą nauczyciela. W pozostałych sytuacjach obowiązuje statut szkoły.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Rozdział I. Świat po 1989 r.						
1. Współczesne stosunki międzynarodowe	- strony stosunków międzynarodowych - prawo międzynarodowe publiczne - ład międzynarodowy - mocarstwo - strategiczne zasoby naturalne - globalizacja	- podaje przykłady: - stron/podmiotów stosunków międzynarodowych, - współczesnych państw postrzeganych jako mocarstwa, - czynników wpływających na kształt współczesnych stosunków międzynarodowych,	- wymienia podstawowe: - strony/podmioty stosunków międzynarodowych, - zasady prawa międzynarodowego publicznego, - źródła prawa międzynarodowego, - wskaźniki opisujące pozycję ekonomiczną	- wyjaśnia: - na czym polegają podstawowe zdolności podmiotów prawa międzynarodowego, - jakim rodzajem podmiotu prawa międzynarodowego są: państwo, organizacja międzynarodowa, naród; - wyjaśnia termin „ład międzynarodowy”;	- wyjaśnia specyfikę nietypowych podmiotów prawa międzynarodowego, np. quasipaiństw; - porównuje typy ładów międzynarodowych; - omawia wpływ mocarstw na charakter ładu międzynarodowego; - opisuje rolę surowców strategicznych w kształtowaniu	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów wielopłaszczyznowości i złożoności współczesnych stosunków międzynarodowych oraz zasad prawa międzynarodowego publicznego; - samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały dotyczące

		– strategicznych zasobów naturalnych; ▪ rozpoznaje we współczesnym świecie przejawy procesu globalizacji.	państwa we współczesnym świecie; ▪ rozpoznaje sytuacje, w których dochodzi do łamania podstawowych zasad prawa międzynarodowego; ▪ na wybranym przykładzie wskazuje polityczne, gospodarcze, kulturowe i społeczne uwarunkowania współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ podaje przykłady zależności pomiędzy procesem globalizacji a kształtem współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do stosunków międzynarodowych [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	▪ wykazuje, na wybranych przykładach, złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ wyjaśnia przyczyny i konsekwencje współzależności państw we współczesnym środowisku międzynarodowym; ▪ podaje przykłady zależności pomiędzy globalnymi zasobami surowców strategicznych a kształtem współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych zasad prawa międzynarodowego publicznego; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące stosunków międzynarodowych, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ wyjaśnia przyczyny i konsekwencje łamania podstawowych zasad prawa międzynarodowego; ▪ uzasadnia konieczność przestrzegania we współczesnym świecie zasad prawa międzynarodowego; ▪ rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący stosunków międzynarodowych.	wielopłaszczyznowości i złożoności współczesnych stosunków międzynarodowych oraz zasad prawa międzynarodowego publicznego; ▪ organizuje debatę dotyczącą współczesnych stosunków międzynarodowych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
2. System jałtański	▪ konferencja w Jaltcie ▪ zimna wojna ▪ pierestrojka ▪ Jesień Narodów ▪ rozpad ZSRS ▪ koncepcja „końca historii”	▪ określa, w jakich latach obowiązywał ład jałtański oraz trwała zimna wojna; ▪ rozpoznaje przejawy dominacji ZSRS w Europie Środkowej; ▪ podaje przykłady wydarzeń międzynarodowych związanych z przełomem 1989 r. w Polsce oraz w Europie Środkowej.	▪ wymienia międzynarodowe uwarunkowania mające wpływ na funkcjonowanie państwa polskiego po II wojnie światowej; ▪ wskazuje podstawowe podmioty prawa międzynarodowego zaangażowane w konflikt nazywany zimną wojną; ▪ określa, kto wygrał zimną wojnę;	▪ charakteryzuje sytuację geopolityczną państwa polskiego po II wojnie światowej; ▪ omawia wpływ uwarunkowań międzynarodowych na przełom 1989 r. w Polsce oraz w Europie Środkowej; ▪ wyjaśnia uwarunkowania międzynarodowe zakończenia zimnej wojny;	▪ wskazuje przyczyny i skutki zmian zachodzących w latach 80. i 90. XX w., ocenia te zmiany oraz przedstawia wynikające z nich szanse i zagrożenia dla stabilności politycznej Polski i Europy Środkowej; ▪ ocenia trafność poglądów prezentowanych przez Francisca Fukuyamę; ▪ wymienia i lokalizuje na mapie zmiany geopolityczne,	▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z okresem zimnej wojny oraz zmianami zachodzącymi w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w.; ▪ samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały dotyczące okresu zimnej wojny oraz zmian zachodzących w Europie

			▪ podaje wydarzenia międzynarodowe związane z przełomem 1989 r. w Polsce oraz w Europie Środkowej; ▪ wymienia przemiany zachodzące w ZSRS i na obszarze byłego ZSRS w latach 80. i 90. XX w.; ▪ przedstawia rolę Jana Pawła II, Michaiła Gorbaczowa i Ronalda Reagana w procesie zmian zachodzących w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w.; ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „zimna wojna”, „pierestrojka”, „koniec historii”, „demokracja bez wartości”; ▪ wymienia i lokalizuje na mapie zmiany geopolityczne, które zaszły w latach 80. i 90. XX w. w bezpośrednim sąsiedztwie państwa polskiego; ▪ wymienia nadzieje i obawy towarzyszące zmianom w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w.; ▪ podaje podstawowe założenia koncepcji Francisca Fukuyamy, opublikowanej w tekście <i>Koniec historii</i>; ▪ wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do zmian w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w.	▪ wymienia i lokalizuje na mapie zmiany geopolityczne, które zaszły w Europie na przełomie XX i XXI w.; ▪ ocenia rolę Jana Pawła II, Michaiła Gorbaczowa i Ronalda Reagana w procesie zmian zachodzących w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w.; ▪ wyjaśnia terminy: „koniec historii”, „demokracja bez wartości”; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące zmian w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w., w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	które zaszły w Europie i Azji w latach 80. i 90. XX w.; ▪ omawia uwarunkowania zmian w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w. oraz nadzieje i obawy temu towarzyszące; ▪ rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący zmian zachodzących w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w.	Środkowej w latach 80. i 90. XX w.; ▪ organizuje debatę na temat uwarunkowań i skutków zimnej wojny oraz zmian w Europie Środkowej w latach 80. i 90. XX w., a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
--	--	--	--	--	---	--

			[źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].			
3. Globalny układ sił	- Organizacja Narodów Zjednoczonych - Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego - ewolucja ładu światowego - Chiny w XXI w.	- wymienia cele działania ONZ i NATO; - podaje przykłady zmian, które dokonały się w ładzie światowym na przełomie XX i XXI w., ze szczególnym uwzględnieniem Rosji, USA i Chin.	- wymienia uwarunkowania powstania ONZ i NATO; - charakteryzuje główne organy ONZ [cele i formy działania]; - wymienia formy aktywności NATO we współczesnym świecie; - podaje przykłady konfliktów i innych wydarzeń politycznych, które miały istotny wpływ na charakter współczesnego ładu światowego; - wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do współczesnego ładu światowego [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	- formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze o rolę ONZ i NATO we współczesnym świecie; - prawidłowo posługuje się terminem „kolektywna obrona”; - charakteryzuje rozwój terytorialny NATO ze szczególnym uwzględnieniem państw postkomunistycznych; - podaje cechy współczesnego ładu światowego; - charakteryzuje uwarunkowania współczesnej pozycji ekonomicznej i politycznej Chin; - analizuje materiały źródłowe dotyczące współczesnego ładu światowego, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	- dokonuje krytycznej analizy wybranych form działania ONZ i NATO, w tym misji pokojowych; - charakteryzuje ewolucję celów i form działania NATO; - formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze o rolę polityczną i ekonomiczną Chin we współczesnym świecie; - rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący współczesnego ładu światowego.	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z ONZ, NATO lub rolą Chin w XXI w.; - samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały poświęcone ONZ, NATO lub roli Chin/Rosji/USA w XXI w.; - organizuje debatę dotyczącą ONZ, NATO lub roli Chin/Rosji/USA w XXI w. oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
4. Konflikty na świecie	- konflikt międzynarodowy - konflikt etniczny - ludobójstwo - wojna hybrydowa - cyberwojna	- podaje przykłady: – zbrodni ludobójstwa we współczesnym świecie, – wojny hybrydowej i cyberwojny; - wymienia cechy wojny hybrydowej i cyberwojny.	- podaje cechy zbrodni określanej mianem ludobójstwa; - wymienia uwarunkowania ludobójstwa dokonanego w Srebrenicy i Rwandzie; - rozpoznaje formy i metody prowadzenia wojny hybrydowej i cyberwojny; - podaje przykłady konfliktów z wykorzystaniem wojny hybrydowej i cyberwojny;	- charakteryzuje formy, metody, narzędzia walki oraz sposoby prowadzenia wojny hybrydowej i cyberwojny; - wyjaśnia różnicę pomiędzy cyberwojną a wojną informacyjną; - prawidłowo posługuje się terminami: „secesja”, „separatyzm”, „czystki etniczne”,	- analizuje współczesne konflikty na świecie w świetle prawa międzynarodowego; - wyciąga wnioski dotyczące konsekwencji współczesnych konfliktów międzynarodowych, w tym stosowania narzędzi/metod/form wojny hybrydowej i cybernetycznej;	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych ze współczesnymi konfliktami międzynarodowymi; - samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały poświęcone konfliktom międzynarodowym; - organizuje debatę dotyczącą współczesnych konfliktów

			▪ podaje przykłady konfliktów etnicznych we współczesnym świecie; ▪ wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do konfliktów na świecie [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	▪ na wybranych przykładach omawia przyczyny, uwarunkowania i przejawy współczesnych konfliktów etnicznych; ▪ wyjaśnia reakcję wspólnot międzynarodowych na poszczególne konflikty we współczesnym świecie; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące konfliktów na świecie, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	▪ rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący konfliktów na świecie.	międzynarodowych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Rozdział II. Unia Europejska						
1. Integracja europejska	▪ integracja europejska ▪ Unia Europejska ▪ państwa członkowskie UE	▪ podaje rok powstania Unii Europejskiej; ▪ wymienia główne akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; ▪ wskazuje sąsiadów Polski będących członkami Unii Europejskiej.	▪ wymienia główne etapy integracji europejskiej po II wojnie światowej; ▪ podaje rok podpisania traktatu lizbońskiego; ▪ wymienia i lokalizuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; ▪ wymienia główne postanowienia traktatu z Maastricht oraz traktatu lizbońskiego; ▪ prawidłowo posługuje się terminem „wspólny rynek”; ▪ wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do Unii Europejskiej [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	▪ wyjaśnia wpływ zimnej wojny na proces integracji europejskiej; ▪ charakteryzuje założenia planu Schumana; ▪ omawia cele trzech wspólnot europejskich powstałych w latach 50. XX w.; ▪ charakteryzuje znaczenie <i>Karty praw podstawowych Unii Europejskiej</i>; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące Unii Europejskiej, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	▪ charakteryzuje ewolucję celów i form współpracy wspólnot europejskich / Unii Europejskiej; ▪ porównuje założenia traktatu z Maastricht oraz traktatu lizbońskiego; ▪ charakteryzuje uwarunkowania akcesji poszczególnych państw członkowskich do Unii Europejskiej; ▪ przedstawia ewolucję charakteru prawnego wspólnot europejskich / Unii Europejskiej; ▪ rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący Unii Europejskiej.	▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z integracją europejską; ▪ samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały dotyczące integracji europejskiej; ▪ organizuje debatę dotyczącą integracji europejskiej oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

2. Instytucje Unii Europejskiej	▪ kompetencje Unii Europejskiej ▪ Rada Europejska ▪ Parlament Europejski ▪ Komisja Europejska ▪ Rada Unii Europejskiej ▪ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ▪ Europejski Bank Centralny ▪ Europejski Trybunał Obrachunkowy	▪ wymienia główne instytucje Unii Europejskiej; ▪ rozpoznaje zadania i formy działania Rady Europejskiej, Rady Unii Europejskiej, Komisji Europejskiej, oraz Parlamentu Europejskiego.	▪ przedstawia kwestię legitymizacji głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ charakteryzuje zasady funkcjonowania, cele i formy działania głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ wymienia największe siły polityczne reprezentowane aktualnie w Parlamencie Europejskim; ▪ wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do instytucji Unii Europejskiej [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	▪ porównuje sposób legitymizacji głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ charakteryzuje zależności pomiędzy Komisją, Radą Unii Europejskiej i Parlamentem Europejskim, np. w procesie legislacyjnym; ▪ charakteryzuje status prawny eurodeputowanych; ▪ podaje imiona i nazwiska aktualnych przywódców Unii Europejskiej [przewodniczących: Rady Europejskiej, Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego]; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące instytucji Unii Europejskiej, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	▪ porównuje pozycję ustrojową głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący instytucji Unii Europejskiej.	▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących instytucji/organów Unii Europejskiej; ▪ samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały poświęcone instytucjom UE; ▪ organizuje debatę dotyczącą instytucji/organów Unii Europejskiej oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
3. Funkcjonowanie Unii Europejskiej	▪ unia gospodarcza i walutowa ▪ dochody i wydatki Unii Europejskiej ▪ przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości ▪ wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa ▪ polityka spójności ▪ fundusze europejskie ▪ polityki sektorowe	▪ podaje przykłady: – źródeł dochodów Unii Europejskiej, – funduszy europejskich.	▪ wymienia główne: – źródła dochodów UE, – kierunki wydatków UE, – zasady tworzenia budżetu unijnego; ▪ wskazuje główne cele europejskiej polityki gospodarczej, walutowej i spójności; ▪ podaje przykłady działalności Unii Europejskiej w wybranych politykach sektorowych w wymiarze regionalnym i ogólnopolskim; ▪ wymienia główne fundusze Unii Europejskiej;	▪ wyjaśnia zasady i cele funkcjonowania: – jednolitego rynku europejskiego oraz wspólnej polityki walutowej, – wspólnej polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i sprawiedliwości; ▪ wymienia pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania unijnej polityki gospodarczej i walutowej; ▪ charakteryzuje rolę Komisji, Rady i Parlamentu Europejskiego w procedurze	▪ wyjaśnia i ocenia europejską politykę kontroli granicznej, azylu i imigracji; ▪ charakteryzuje główne problemy i wyzwania stojące przed Unią Europejską w sferze wymiaru sprawiedliwości, spraw wewnętrznych, polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony; ▪ dokonuje analizy założeń i realizacji europejskiej polityki spójności; ▪ wyjaśnia globalną rolę Unii Europejskiej;	▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z funkcjonowaniem Unii Europejskiej, w tym z kształtowaniem poszczególnych polityk sektorowych; ▪ samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały poświęcone funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w tym poszczególnym politykom sektorowym; ▪ organizuje debatę dotyczącą funkcjonowania Unii

			wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do funkcjonowania Unii Europejskiej [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	uchwalania i realizacji budżetu Unii Europejskiej; analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania Unii Europejskiej, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania Unii Europejskiej.	Europejskiej oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
4. UE wobec problemów globalnych	- zmiany klimatu - polityka klimatyczna - problemy transgraniczne - polityka rozwojowa - pomoc humanitarna - misje i operacje Unii Europejskiej	- podaje przykłady: – działań Unii Europejskiej w stosunku do globalnych problemów klimatycznych, – misji i operacji Unii Europejskiej.	- wymienia główne założenia, cele i narzędzia europejskiej polityki: – klimatycznej oraz transformacji energetycznej, – transgranicznej oraz humanitarnej; - prawidłowo posługuje się terminami: „neutralność klimatyczna”, „odnawialne źródła energii”, „transformacja energetyczna”; - wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do polityki Unii Europejskiej wobec problemów globalnych [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	- konstruuje lub przytacza argumenty w sporze na temat europejskiej polityki: – klimatycznej oraz transformacji energetycznej Unii Europejskiej, – transgranicznej i humanitarnej; - omawia zasady funkcjonowania europejskiej polityki rozwojowej; - charakteryzuje wybrane misje i operacje Unii Europejskiej; - analizuje materiały źródłowe dotyczące polityki Unii Europejskiej wobec problemów globalnych, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	- ocenia zasadność i skuteczność wybranych misji i operacji Unii Europejskiej; - wyjaśnia różnicę pomiędzy europejską polityką rozwojową i humanitarną; - rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący polityki Unii Europejskiej wobec problemów globalnych.	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z polityką Unii Europejskiej wobec problemów globalnych; - samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały poświęcone polityce Unii Europejskiej wobec problemów globalnych; - organizuje debatę na temat polityki Unii Europejskiej wobec problemów globalnych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Rozdział III. Polska na arenie międzynarodowej						
1. Polska polityka zagraniczna	- dyplomacja - ambasada - urząd konsularny - polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej Polskiej	- wskazuje główne organy władzy kierujące polską polityką zagraniczną; - wymienia główne zadania ambasad i konsulatów; - wymienia główne założenia polskiej polityki zagranicznej w XXI w. i podaje przykłady ich realizacji.	- wyjaśnia termin „racja stanu”; - charakteryzuje cele, instrumenty i treści polskiej polityki zagranicznej III RP; - wymienia główne różnice dotyczące polskiej polityki zagranicznej na początku lat 90. i współcześnie;	- uzasadnia konieczność kierowania się racją stanu w kształtowaniu polskiej polityki zagranicznej; - porównuje status prawny, strukturę i zadania ambasad i konsulatów; - charakteryzuje uwarunkowania polskiej	- charakteryzuje, w ujęciu dynamicznym, uwarunkowania polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX w., z uwzględnieniem przystąpienia Polski do struktur UE i NATO; - rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z polityką zagraniczną III RP; - samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały dotyczące polityki zagranicznej III RP;

			wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do polityki zagranicznej III RP [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	polityki zagranicznej w okresie komunistycznym; - dokonuje krytycznej analizy celów, instrumentów i treści polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX w.; - analizuje materiały źródłowe dotyczące polityki zagranicznej III RP, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	wykorzystano materiał źródłowy dotyczący polityki zagranicznej III RP.	organizuje debatę na temat polityki zagranicznej III RP oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
2. Polska w NATO	- droga Polski do NATO - założenia polskiej polityki na forum NATO - Bukaresztańska Dziewiątka - struktury NATO w Polsce - Polska w misjach NATO	- podaje rok wejścia Polski do NATO, - rozwija skrót NATO; - wymienia przykłady: – udziału wojsk polskich w misjach NATO, – korzyści wynikających z członkostwa Polski w NATO.	- wymienia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne wejścia Polski do NATO; - posługuje się terminem „flanka wschodnia NATO”; - wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do funkcjonowania Polski w strukturach euroatlantyckich [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	- wymienia założenia polskiej polityki na forum NATO; - wyjaśnia, w jaki sposób wejście Polski do NATO wpływa na bezpieczeństwo naszego państwa; - charakteryzuje udział Polski w operacji NATO w Afganistanie; - konstruuje lub przytacza argumenty w sporze dotyczącym skutków wejścia Polski do NATO; - analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania Polski w strukturach euroatlantyckich, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	- charakteryzuje struktury NATO w Polsce; - podaje przykłady form/platform współpracy w ramach NATO, np. Bukaresztańska Dziewiątka; - ocenia zasadność i skuteczność wybranych misji i operacji NATO z udziałem wojsk polskich; - ocenia pozycję Polski w NATO; - rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania Polski w strukturach euroatlantyckich.	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z przystąpieniem Polski do struktur euroatlantyckich; - samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały dotyczące uwarunkowań i skutków przystąpienia Polski do struktur euroatlantyckich; - organizuje debatę na temat pozytywnych i negatywnych aspektów przystąpienia Polski do struktur euroatlantyckich oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
3. Polska w Unii Europejskiej	- Polska w Unii Europejskiej - Polacy w Parlamencie Europejskim - transformacja energetyczna w Polsce - fundusze Unii Europejskiej w Polsce - obywatelstwo unijne	- wymienia rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej; - podaje przykłady: – wykorzystania funduszy unijnych w środowisku lokalnym,	- wymienia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne wejścia Polski do Unii Europejskiej; - wymienia polskie ugrupowania polityczne reprezentowane aktualnie w Parlamencie Europejskim;	- charakteryzuje przebieg i formy transformacji energetycznej w Polsce i polskiej polityki klimatycznej w kontekście polityki unijnej; - zajmuje i uzasadnia stanowisko w sporze	- charakteryzuje i ocenia pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, w tym działania w ramach ostatniej prezydentury Polski; - przedstawia pozytywne i negatywne aspekty	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej; - samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały dotyczące funkcjonowania Polski

		– korzyści wynikających z posiadania obywatelstwa unijnego.	▪ charakteryzuje wielkość polskiej reprezentacji w Parlamencie Europejskim w stosunku do reprezentacji innych państw; ▪ podaje imiona i nazwiska polskich polityków pełniących kluczowe funkcje w instytucjach Unii Europejskiej; ▪ wymienia prawa obywatela Unii Europejskiej; ▪ odszukuje informacje na temat pozytywnych i negatywnych aspektów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; ▪ odszukuje informacje na temat wykorzystania funduszy europejskich w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ przedstawia stanowisko Polski w unijnej debacie o transformacji energetycznej i polityce klimatycznej; ▪ wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do funkcjonowania Polski w strukturach Unii Europejskiej [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	dotyczącym konsekwencji członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; ▪ analizuje informacje dotyczące wykorzystania w Rzeczypospolitej Polskiej funduszy europejskich; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania Polski w Unii Europejskiej, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	europeizacji polskiej polityki zagranicznej; ▪ przedstawia i ocenia wybrane inicjatywy Polski w ramach Unii Europejskiej, np. Partnerstwo Wschodnie; ▪ rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania Polski w strukturach Unii Europejskiej.	w strukturach Unii Europejskiej; ▪ organizuje debatę na temat skutków akcesu Polski do Unii Europejskiej oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
4. Relacje z sąsiadami i współpraca regionalna	▪ stosunki z państwami sąsiadującymi ▪ Inicjatywa Trójmorza ▪ Grupa Wyszehradzka	▪ wymienia: – sąsiadów Polski; – główne polityczne i historyczne uwarunkowania relacji z Niemcami i Rosją;	▪ charakteryzuje uwarunkowania polityczne, historyczne i ekonomiczne relacji z sąsiadami;	▪ ocenia aktywność Polski i założenia współpracy w ramach Inicjatywy Trójmorza i Grupy Wyszehradzkiej;	▪ zajmuje i uzasadnia stanowisko w sporze dotyczącym polskiej polityki w stosunku do Niemiec, Rosji, Białorusi i Ukrainy oraz pozostałych sąsiadów Polski;	▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z relacjami Rzeczypospolitej Polskiej z sąsiadami i współpracą regionalną;

		– państwa członkowskie Grupy Wyszehradzkiej.	▪ lokalizuje na mapie ideę współpracy w ramach Trójmorza; ▪ podaje przykłady form współpracy w ramach Inicjatywy Trójmorza i Grupy Wyszehradzkiej; ▪ wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do relacji Rzeczypospolitej Polskiej z sąsiadami i współpracy regionalnej [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	▪ konstruuje lub przytacza argumenty w sporze dotyczącym polityki polskiej w stosunku do Niemiec, Rosji, Białorusi i Ukrainy; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące relacji Rzeczypospolitej Polskiej z sąsiadami i współpracy regionalnej, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	▪ rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący relacji Rzeczypospolitej Polskiej z sąsiadami i współpracy regionalnej.	▪ samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały dotyczące relacji Rzeczypospolitej Polskiej z sąsiadami i współpracy regionalnej; ▪ organizuje debatę na temat relacji Rzeczypospolitej Polskiej z sąsiadami i współpracy regionalnej oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
5. Polska wobec problemów współczesnego świata	▪ aktywność Polski w ONZ, OBWE, OECD ▪ polska pomoc rozwojowa ▪ polska pomoc humanitarna	▪ rozwija skróty OBWE, OECD; ▪ podaje przykład: – polskiej pomocy humanitarnej i rozwojowej, – polskiej organizacji humanitarnej działającej w przestrzeni międzynarodowej.	• wymienia główne cele i zadania OBWE i OECD; • charakteryzuje przykłady aktywności Polski w ramach ONZ, w tym misji pokojowych; • charakteryzuje aktywność wybranej polskiej organizacji humanitarnej działającej w przestrzeni międzynarodowej; • wyciąga wnioski z prostych materiałów źródłowych odnoszących się do stanowiska Polski wobec problemów współczesnego świata [źródła: narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne].	• ocenia zasadność i skuteczność udziału wojsk polskich w wybranej misji pokojowej ONZ; • ocenia zasadność i skuteczność działań podejmowanych przez wybraną polską organizację humanitarną w przestrzeni międzynarodowej; • analizuje materiały źródłowe dotyczące stanowiska Polski wobec problemów współczesnego świata, w tym porównuje i ocenia źródła narracyjne, normatywne, statystyczne, ikonograficzne.	• charakteryzuje i ocenia aktywność polskich organizacji humanitarnych; • rozwiązuje złożone, otwarte typy zadań, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący stanowiska Polski wobec problemów współczesnego świata.	▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych ze stanowiskiem Polski wobec problemów współczesnego świata; ▪ samodzielnie opracowuje, analizuje i prezentuje materiały dotyczące stanowiska Polski wobec problemów współczesnego świata; ▪ organizuje debatę na temat stanowiska Polski wobec problemów współczesnego świata oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.